

УКРАЇНА: ВІД ВІЙНИ ДО МИРУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ

Аналітичні оцінки
Листопад 2025

Публікацію створено Центром Разумкова за підтримки Фонду «Аскольд і Дір», що адмініструється ICAP Єднання в межах проєкту «Сильне громадянське суспільство України — рушій реформ і демократії» за фінансування Норвегії та Швеції. Зміст публікації є відповідальністю Центру Разумкова та не є відображенням поглядів урядів Норвегії, Швеції або ICAP Єднання.

I. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ОБОРОНА: ГОЛОВНІ ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Протягом листопада 2025 р. Україна перебувала в епіцентрі «ідеального шторму», коли і на без того складну ситуацію одночасно наклалися зовнішні та внутрішньо-політичні негативні фактори, значно посиливши сумарний негативний ефект. На тлі найбільшого просування ворога на фронті з листопада минулого року вибухнув масштабний корупційний скандал, який завдав потужного удару по зовнішньому іміджу України та внутрішній соціально-політичній стабільності. Білий дім розпочав черговий раунд примусу України до миру, зруйнувавши обережно-оптимістичні оцінки риторики та дій адміністрації Д. Трампа у жовтні, що сприймалися як ознаки переходу від «вигідних пропозицій» до силового примусу путіна до миру.

БОЙОВІ ДІЇ

У листопаді 2025 р. відбулася [чергова хвиля ескалації бойових дій](#). Кількість бойових зіткнень сягнула майже 200 на добу, що є найвищим показником з початку цього року. Протягом місяця російські війська окупували близько 505 кв. км, що майже вдвічі більше, ніж у вересні-жовтні (259 кв. км і 267 кв. км відповідно), але дещо нижче темпів просування протягом червня-серпня 2025 р. (556 кв. км і 564 кв. км). Найбільшого успіху (40% окупованої за місяць території) противник досягнув у районі Гуляйполя при тому, що на цій ділянці відбулося лише 16% штурмових дій. Водночас у районі Покровська-Мирнограда, де фіксувалися найбільш інтенсивні бої (32,5% всіх атак), Сили Оборони України (СОУ) втратили 35 кв. км (11% загальної площі втрачених за місяць території).

Протягом місяця ситуація для СОУ на Покровському напрямку постійно погіршувалася, але російські війська не спромоглися ні оточити місто, ні встановити повний контроль. Покровськ перебував в

епіцентрі не лише бойових дій, але й політико-дипломатичних баталій. Захоплення міста мало стати путінським [додатковим аргументом](#) для переконання Д. Трампа у нездатності Києва перешкодити досягненню максимальських цілей москвою. Усвідомлення політичної ваги Покровська поставило офіційний Київ перед складним вибором подальшого утримання міста ціною важких втрат українських військ і техніки у вуличних боях, чи відхід з напівоточеного плацдарму заради збереження військ і попри ризики посилення переговорних позицій москви.

Протягом місяця російські війська не припиняли атаки по українській енергетиці та значно наростили інтенсивність російських ракетно-дронових [ударів по залізничній інфраструктурі](#), як у прифронтових регіонах, так і в середньому, глибокому тилу з метою ускладнення військової логістики та підриву економіки України. [Укрзалізниця](#) була змушена припинити залізничне сполучення на окремих напрямках, де відстань від лінії фронту складає від 20 км до 45 км. [На думку зарубіжних аналітиків](#), російські повітряні удари по логістиці протягом останніх кількох місяців значною мірою сприяли просуванню противника на Покровському напрямку.

СОУ відкрили [новий етап війни на морському театрі воєнних дій](#), вперше завдавши ударів по танкерах тінювого флоту росії. Внаслідок кампанії попередніх атак по російській нафтопереробній інфраструктурі, росія змушена була нарощувати експорт надлишків нафти. Нові українські удари підвищують ризики для трейдерів, що неодмінно має вплинути на вартість транспортування російської нафти та відповідно надходження до російського бюджету. Окрім того, росія зазнає ще й репутаційних втрат, зазнавши чергової поразки у морській війні зі слабшим противником. Однак наразі невідомо, які наслідки матимуть ці удари на перебіг війни та мирних

переговорів, оскільки «танкерна війна» виходить далеко за межі інтересів ворожих сторін.

МИРНИЙ ПРОЦЕС

На заміну ознакам позитивних тенденцій у миротворчих зусиллях, що спостерігалися у жовтні 2025 р., адміністрація Д. Трампа зробила черговий розворот на 180°, запропонувавши офіційному Києву терміново (до Дня подяки) підписати «мирний план» з 28 пунктів. Президент України В. Зеленський заявив про безпрецедентний тиск на Україну та перспективу вибору: «або втрата гідності, або ризик втрати ключового партнера». Станом на кінець листопада процес складних переговорів між Вашингтоном і Києвом не був завершений, але позиція «ключового партнера» виглядала радше проросійською, ніж проукраїнською, проєвропейською, чи навіть нейтральною.

Варто зазначити, що переговорні позиції України у черговому раунді миротворчого «марафону» були послаблені, насамперед зазначеними вище особливостями політики адміністрації Д. Трампа, неспроможністю перехопити ініціативу на театрі воєнних дій, обмеженими можливостями захисту цивільної інфраструктури від російських повітряних атак, непевною перспективою гарантованої зовнішньої фінансової підтримки, а також внутрішньо-політичною кризою «міндічгейту».

Натомість, переговорні позиції російської сторони підсилені де-факто партнерською підтримкою головних міжнародних гравців — Вашингтону та Пекіну. Водночас твердження про невідворотність російської перемоги і поразки України у затяжному конфлікті на виснаження є радше підігруванням російським наративам, ніж об'єктивною та незаангажованою оцінкою військових і економічних спроможностей агресора.

ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ ТА ДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Чисельна перевага у живій силі залишається однією з головних причин успіхів російської сторони. Широке застосування СОУ технологічних і тактичних рішень лише частково компенсує брак людського ресурсу,

а погіршення погодних умов для використання FPV-дронів значною мірою нівелювало ефективність їхнього застосування для виконання задач спостереження та вогневого враження. За словами військових, у «спроможність середньостатистичної бригади закрити стандартну ділянку фронту завдовжки у 4-5 км» важко повірити, адже бригада складається з 15-20 піхотинців, які змушені перебувати по кілька місяців на позиціях без ротації та сталого логістичного забезпечення.

На додаток до неспроможності мобілізації необхідного числа військовозобов'язаних, дедалі більшої актуальності набуває проблема самовільного залишення частини (СЗЧ) та дезертирства. Кількість відповідних кримінальних проваджень протягом січня-жовтня 2025 р. сягнула 184 тис., що майже вдвічі більше, ніж у 2024 р. (91 тис.), у сім разів більше, ніж у 2023 р. та у 18 разів більше, порівняно з 2022 р. Кількість проваджень не є тотожною числу військовослужбовців, які залишили свої частини, але очевидно є стійка тенденція до зростання та неефективність реагування на проблему з боку військово-політичного керівництва держави.

МІЖНАРОДНІ ПОДІЇ (ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ)

На початку грудня Білий дім опублікував нову Стратегію національної безпеки — головний документ, що визначає зовнішню політику США на найближчі роки, який прямо чи опосередковано стосується перспектив припинення російсько-української війни та поствоєнного майбутнього України. Письмова декларація несоюзницьких намірів США на тлі наростаючої російської загрози (Міністр оборони Німеччини Б. Пісторіус, аналізуючи оцінки часових рамок початку війни між росією та НАТО, зауважив про їх перегляд в бік скорочення аж до ймовірності «останнього мирного літа») є також «моментом істини для Європи» — іспитом на суб'єктивність у вирішенні головного виклику європейській безпеці та стабільності сьогодні, здатність забезпечити самостійно власну безпеку на тривалу перспективу.

Як зазначають західні аналітики, регулярна публікація Стратегії національної безпеки США протягом останніх десятиліть не викликала особливого інтересу, але цього разу

«Трамп шокував Європу», зокрема, намірами відновити «стратегічну стабільність» з росією на тлі фронтальної атаки на союзників та партнерів США в Європі і звинувачування їх у затягуванні російсько-української війни, намірами зупинити розширення НАТО тощо.

Фактично, у новій Стратегії підсумовані та формалізовані попередні заяви та дії американської адміністрації, спрямовані на руйнацію спільних цінностей і багатосторонніх союзів т. зв. колективного Заходу, в пріоритеті національні інтереси та визнання права сильного. Красномовним підтвердженням об'єктивності підстав стосовно занепокоєння європейців є реакція кремля на американську Стратегію: «Зміни, які ми спостерігаємо, багато в чому відповідають нашому баченню».

Незалежно від того, наскільки Д. Трамп буде дотримуватися задекларованих у Стратегії принципів і пріоритетів у майбутньому, цей документ матиме суттєвий вплив на розподіл ресурсів і наразі сприймається міжнародною спільнотою як формалізований орієнтир для аналізу та прогнозів досі **непослідовної та непередбачуваної політики адміністрації Д. Трампа**.

РОСІЯ

У росії розгортається кампанія з масового **набору до підрозділів резервістів**. Згідно з нещодавно ухваленими **законодавчими змінами**, передбачається призов резервістів на спеціальні збори та залучення їх для захисту важливих об'єктів на території росії не лише у воєнний, але й у мирний час. **На думку багатьох аналітиків**, зазначене рішення російської влади слід сприймати як приховану форму

мобілізації, зумовлену скороченням діючих схем залучення людського ресурсу добровольців-контрактників (фінансові стимули, звільнення від кримінальної відповідальності) та небажанням оголошувати чергову хвилю мобілізації. Слід зауважити, що з огляду на те, що війна проти України має назву «спеціальної військової операції», тобто не є воєнним станом формально, а незаконно анексовані регіони України оголошені «новими територіями», цілком імовірно є подальше залучення російських резервістів до безпосередньої участі в бойових діях на території України.

Отже, аналіз найбільш важливих подій, політичних заяв та рішень дозволяє зробити наступні висновки:

- ✓ У листопаді 2025 р. Україна увійшла в один із найбільш складних і загрозливих етапів війни з огляду на одночасний прояв низки зовнішніх і внутрішніх негативних чинників.
- ✓ Черговий раунд «миротворчих зусиль» адміністрації Д. Трампа зруйнував попередні обережно-оптимістичні оцінки риторики та дій стосовно переходу від «вигідних пропозицій» до силового примусу путіна до миру та вкотре продемонстрував наміри Вашингтону нав'язати умови де-факто капітуляції Україні.
- ✓ Активізація переговорного процесу стимулювала ескалацію бойових дій на сухопутному, повітряному та морському театрах воєнних дій, однак, наразі відсутні підстави стверджувати про наявність безпосереднього впливу ескалації на перебіг війни та мирних переговорів.

II. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

Зовнішньополітичну картину листопада складали різноспрямовані події та процеси, які загалом посилювали геополітичну турбулентність і економічну нестабільність в різних регіонах світу. Спостерігалася загальна тенденція мілітаризації, накопичення конфліктного потенціалу у відносинах провідних держав на фоні поглиблення поляризації світової спільноти. Однією з центральних тем листопада був новий раунд переговорного процесу щодо припинення війни в Україні, який попри високу активність багатостороннього політико-дипломатичного діалогу, на жаль, на цей час не приніс практичних результатів. Країна-агресор протягом місяця підвищувала інтенсивність бойових дій на фронті і посилювала терор проти мирного населення України.

МІЖНАРОДНІ ПРОЦЕСИ І ПОДІЇ

Переговорний процес щодо припинення війни в Україні. У листопаді спостерігалася чергова фаза переговорного процесу, яка набула активного характеру після оприлюднення російсько-американського «мирного плану» з 28 пунктів, підготовленого у закритому режимі без участі України і представників європейських країн. Причому цей документ, що передбачав неприйнятні для України поступки, американська сторона намагалася нав'язати Києву в жорсткій ультимативній формі. Згодом, 23 листопада українська сторона спільно з лідерами європейських країн (у т. ч. Великої Британії, Німеччини і Франції) підготували контрпропозиції до цього плану, скоротивши його до 19 пунктів. Наступні українсько-американські перемовини в Женеві просунули переговорний процес, але залишили блок нез'ясованих питань (окуповані території, євроатлантична інтеграція України, американські гарантії безпеки Києву). Достатньо чітко позиція Європи була зафіксована у [резольюції](#) Європарламенту від 27 листопада 2025 р., в якій наголошувалося, що будь-яка мирна угода має надати Україні надійні гарантії безпеки, забезпечити покарання

винних у злочині, зобов'язати росію компенсувати Україні всі збитки від війни, розв'язаної кремлем.

Інтенсивний переговорний процес триває у двох- та багатосторонньому форматах, але, на жаль, американське модерування перемовин мало загалом хаотичний, непослідовний характер. Вашингтон переважно зорієнтований на врахуванні інтересів країни-агресора, посиленні тиску на Україну, вимаганні поступок від Києва. У цій ситуації стратегічного значення набуває спільна консолідована позиція країн ЄС щодо захисту і просування інтересів України для встановлення справедливого, тривалого миру на континенті, забезпечення гарантій унеможливлення подальшої російської агресії.

Російська гібридна інтервенція в Європі. У листопаді тривала ескалація гібридної агресії РФ на європейському континенті. Протягом місяця на теренах ЄС спостерігалися чисельні випадки вторгнення неідентифікованих БПЛА у повітряний простір ряду європейських країн, зокрема, в Німеччині, Бельгії, Румунії, Великій Британії, Молдові тощо. Дрони невідомого походження спричиняли хаос в аеропортах, були помічені біля військових баз. Своєю чергою, [вибух на польській залізниці](#) між Варшавою і Любліном (якою до України доставляється військова допомога) спецслужби Польщі оцінили як цілеспрямовану диверсію. Серед інших гібридних атак, від яких потерпає Європа, поширення фейків про підготовку терактів, кібератаки на державні інституції, інформаційні спецоперації, глушіння GPS, вторгнення винищувачів і військових кораблів тощо.

Однак, ескалація гібридних операцій з російським слідом використання військових та невійськових інструментів дестабілізації, виявила досить стриману та обережну реакцію європейських лідерів і в цілому ЄС. У жовтні Єврокомісія схвалила ініціативу «Європейський щит демократії» та нову

стратегію для громадянського суспільства ЄС, що мають посилити боротьбу з російською дезінформацією. У рамках цих ініціатив планується створити [Європейський центр демократичної стійкості](#) для протистояння зовнішнім інформаційним впливам. Але ці заходи мають суто оборонний характер і розраховані на середньострокову перспективу.

Фактор США на світовій арені. Як наголошувалося в попередніх моніторингах, політика Д. Трампа, з одного боку, додавала турбулентності світовій економіці, з іншого — ускладнювала відносини США з країнами-партнерами і міжнародними інституціями. Сучасній зовнішній політиці США, яка дедалі більше набуває персоніфікованого характеру, притаманні непослідовність і непередбачуваність. Водночас дії Вашингтону на світовій арені характеризуються американо-центризмом і агресивним просуванням власних національних інтересів, як їх розуміє нинішнє керівництво США. Бізнес-дипломатія Д. Трампа змінила засади партнерства з країнами-союзниками. Ізоляціоністський курс під гаслом «Америка понад усе» був задекларований у новій [Стратегії національної безпеки США](#), оприлюдненій на початку грудня 2025 р. (про це більш детально у наступному моніторингу). Цей документ змінює геополітичні пріоритети США, містить імовірність згортання євроатлантичної солідарності в рамках НАТО, дистанціювання Вашингтону від європейської тематики, а також може потенційно ускладнити політичні і економічні відносини з ЄС.

Водночас впливають на позиції США на світовій арені і загалом на імідж країни складні внутрішні процеси. На політичних настроях американського соціуму позначаються як наслідки рекордного шатдауну (з 1 жовтня по 13 листопада 2025 р.), так і інерція жовтневих масових протестів проти курсу чинного президента. Очевидно, що сигналом певного незадоволення нинішньою політикою Д. Трампа слід вважати й те, що в листопаді на виборах мера Нью-Йорка [переміг демократ 3. Мамдані](#), і паралельно на виборах губернаторів штатів Вірджинія і Нью-Джерсі також перемогли представники демократів.

Поляризація світової спільноти. На фоні зростання тенденцій ізоляціонізму у

зовнішній політиці США і самоусунення Вашингтону від проблем захисту демократії у світі, тривають процеси воєнно-політичної інтеграції країн авторитарного табору і посилення їхнього впливу на держави Глобального Півдня. Зокрема, зміцнюються воєнні контакти росії та КНДР. За [неофіційними даними](#), близько 10 тис військових Північної Кореї розгорнуті поблизу російсько-українського кордону. Водночас росія намагається «інтернаціоналізувати» інтервенцію в Україну, залучаючи до окупаційних військ представників африканських країн. Нині, за [інформацією](#) МЗС України, в російській армії воюють 1436 громадян з 36 африканських країн.

12 листопада Президент Казахстану під час візиту в Москву підписав з російським диктатором [Декларацію](#) про перехід двосторонніх відносин на рівень «всеосяжного стратегічного партнерства та союзництва». А згодом, 27 листопада, в Бішкеку відбулась сесія ради колективної безпеки ОДКБ, яка затвердила план розвитку воєнного співробітництва держав-членів на 2026-2030 рр., ухвалила спільну декларацію щодо подальшого розвитку ОДКБ. Говорячи про намагання авторитарних держав розширити вплив в регіоні Глобального Півдня, слід згадати також про резонансний візит путіна до Індії на початку грудня 2025 р.

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ

У листопаді, як і раніше, діяльність національної дипломатії була сфокусована на акумуляції зовнішньої воєнно-фінансової допомоги, захисті національних інтересів у мирному переговорному процесі, підтримці енергетичного сектору у зимовий період тощо. 14 листопада 2025 р. на [конференції](#) з керівниками посольств України В. Зеленський акцентував увагу дипломатичного корпусу на пріоритетних напрямках, серед яких: а) посилення протиповітряної оборони України; б) розширення участі країн у ініціативі PURL і залучення країн-партнерів до програми SAFE, що передбачає видатки на спільне з Україною виробництво зброї; в) просування на міжнародних майданчиках національних інтересів і ініціатив, зокрема, повернення українських дітей, яких викрала

росія, захист прав людини на тимчасово окупованих територіях тощо.

Політичний діалог з іноземними партнерами. Зрозуміло, що діяльність національної дипломатії була сфокусована на проблемах безпеки і переважно зосереджувалася на європейському і американському напрямках. У листопаді тривали інтенсивні контакти з керівництвом ЄС і НАТО, інших міжнародних інституцій, лідерами ряду держав. Зокрема, 16–18 листопада відбулись [візити](#) української делегації вищого рівня до Греції, Франції, Іспанії, в рамках яких досягнуто домовленості про підтримку обороноздатності України, її економіки, енергетичного сектору тощо. Важливе значення мали також переговори президентів України і Туреччини 19 листопада в Стамбулі. Наступного дня в Києві відбулись консультації з американською делегацією на чолі з Міністром Сухопутних військ США Д. Дрісколлом. А вже 21–23 листопада в рамках мирного переговорного процесу пройшли інтенсивні контакти з Президентом Франції, Прем'єр-міністром Великої Британії, Канцлером Німеччини, а також з лідерами країн Північної Європи та Балтії. Паралельно в Женеві (23 листопада) зустрілися делегації України і США для обговорення мирного плану, ініційованого американською стороною. Згодом, 25 листопада, відбулися багатосторонні перемовини в рамках [«коаліції рішучих»](#), у яких взяли участь представники 35 країн, у т. ч. держсекретар США М. Рубіо. Обговорювалися принципи мирного врегулювання, довгострокова фінансова підтримка України, гарантії безпеки для Києва тощо.

Серед інших контактів з іноземними партнерами слід відзначити консультації на вищому рівні з новою прем'єр-міністеркою Японії; Президентами Сербії, Литви, Болгарії, Румунії; главами урядів Канади, Польщі, Хорватії, Люксембургу тощо. Водночас географію міжнародних контактів слід доповнити перемовинами і консультаціями з Президентами Лівану, Кенії, Філіппін, Азербайджану.

Своєю чергою, в листопаді у Києві відбулись традиційні дипломатичні процедури: Президент України [прийняв вірчі грамоти](#) від новопризначених послів Великої Британії, Нової Зеландії, Чилі, Сомалі.

Просування українських інтересів та ініціатив на світовій арені. Окреслюючи цей зовнішньополітичний напрям діяльності офіційного Києва, слід звернути увагу на наступні заходи ініційовані/підтримані українською стороною. **Перше.** 24 листопада в Стокгольмі був проведений [Четвертий парламентський саміт](#) Міжнародної Кримської платформи, в якому взяли участь близько 70 парламентських делегацій, у т. ч. країн Європи, Африки, Латинської Америки, Канади, Японії, США, Нової Зеландії. У заході взяли участь представники парламентських асамблей Ради Європи, ОБСЄ, НАТО, Північної Ради, Міжпарламентського союзу та Європарламенту. Саміт ухвалив [спільну Заяву](#), в якій підтверджується «незмінна підтримка суверенітету, незалежності, єдності та територіальної цілісності України», засуджується тривала агресія росії і міститься заклик до «виведення всіх збройних сил росії з усієї території України, деокупації й повернення всіх тимчасово окупованих територій... під повний контроль України». Саміт набув помітного міжнародного резонансу і мав значення в контексті мирних переговорів, що тривають.

Друге. Важливою подією стало проведення в Києві 27 листопада [першого Санкційного саміту](#) за участю понад 60 уповноважених з питань санкційної політики з країн ЄС, США, Канади, Великої Британії тощо. Головною темою заходу було зміцнення, вдосконалення і координація санкційної політики проти країни-агресора та оптимізація обмежувальних заходів проти країн, які допомагають росії вести війну проти України. За [інформацією](#) Офісу Президента, В. Зеленський у 2025 р. підписав 56 указів щодо запровадження санкцій, зокрема, проти військово-промислового комплексу росії, тіншового флоту, російських пропагандистів і фінансового сектору. Зокрема, в листопаді набула чинності низка указів, які синхронізують санкції України з санкціями, запровадженими США і ЄС.

Третє. Стратегічно важливими є заходи з реформування оборонного сектору України та інтеграції національного ОПК до індустрій Європи і світу. У рамках [засідання Ради Україна-НАТО](#) (11 листопада) визначено

пріоритети адаптованої Річної національної програми НАТО на 2026 р., серед яких — подальше впровадження стандартів НАТО, вдосконалення моделі оборонних закупівель, створення основи для сильної оборонної промисловості. Україна разом з Альянсом запускає першу спільну програму UNITE — Brave NATO для прискорення оборонних інновацій. Водночас в листопаді Міністерство оборони України уклало з міністерствами оборони Великої Британії та Норвегії [угоди](#) про спільне виробництво українських дронів. Своєю чергою, у поточному році Україна планує відкрити два закордонних представництва з продажу зброї в Берліні і Копенгагені.

Четверте. У листопаді під керівництвом глав МЗС України і Великої Британії відбулось [перше засідання](#) сесії стратегічного діалогу щодо сторічного партнерства України та Великої Британії. Київ і Лондон розпочали практичну реалізацію Угоди про сторічне партнерство. На порядку денному діалогу — військова та фінансова підтримка України, відновлення енергетичної інфраструктури, посилення санкційного тиску на країну-агресора, надання Україні надійних гарантій безпеки.

Міжнародна солідарність і допомога Україні у протистоянні російській агресії. Протягом місяця країни-союзники оголосили про надання Україні чергових пакетів воєнної, фінансової, гуманітарної допомоги. Зокрема, у затвердженому Бундестагом бюджеті на 2026 р. заплановано виділення Україні рекордної суми у [€11,5 млрд](#) на артилерію, дрони, броньовані транспортні засоби та інше обладнання. Норвегія анонсувала рішення про виділення \$7 млрд у 2026 р. на оборонні потреби України. Уряд Великої Британії ухвалив рішення про передачу Україні додаткових крилатих ракет Storm Shadow. Також про нові чергові транші воєнної допомоги Києву заявили ряд країн Європи, зокрема, Данія, Естонія, Іспанія, Норвегія, Італія та ін. Своєю чергою, Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) повідомив про виділення €100 млн на підтримку економічної стійкості та енергетичної інфраструктури України. У цьому контексті важливе геополітичне значення має те, що

уряди Австралії та Нової Зеландії [ухвалили рішення](#) надати Україні новий пакет військової допомоги на загальну суму понад \$70 млн.

ТЕНДЕНЦІЇ, ЗДОБУТКИ І ВИКЛИКИ НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС

Протягом місяця на європейському напрямі спостерігалися як позитивні, так і проблемні тенденції. Загалом до активу євроінтеграції слід віднести процес імплементації європейських норм до законодавчо-правової системи України. У листопаді [набув чинності](#) новий закон про створення агенції, що адмініструватиме і контролюватиме програми підтримки в аграрному секторі. Водночас Верховна Рада ухвалила закон про інфраструктурні проєкти у сфері енергетики, що має стратегічне значення для співпраці України і ЄС в енергетичній галузі.

Але головною подією стало оприлюднення Єврокомісією [щорічного Звіту](#) з розширення (4 листопада 2025 р.), в якому були надані позитивні оцінки просування України у більшості переговорних розділів. Зокрема, «[більша швидкість реформ](#) (покращення прогресу) зафіксована по 15 переговорних розділах, у 12 розділах цей прогрес був на високому рівні». Єврокомісія констатувала наявність умов для відкриття переговорів з Україною по 1, 2 і 6 кластерах. Серед наступних кроків — виконання рекомендацій, представлених у Звіті, імплементація дорожніх карт із питань верховенства права, реформи державного управління, функціонування демократичних інституцій тощо.

З іншого боку, залишалося невирішеним питання щодо «репараційного кредиту» Україні за рахунок заморожених в Європі активів країни-агресора. Цей варіант, запропонований Єврокомісією, не знайшов підтримки у керівництва Бельгії (де розміщені основні російські активи) і з боку європейських фінансових інституцій. Єврокомісія готує [інші варіанти](#) надання Україні фінансової допомоги протягом наступних двох років. Це питання набуває особливої актуальності з огляду на те, що, за [розрахунками Єврокомісії](#), у 2026–2027 рр. бюджет України потребуватиме €135,7 млрд зовнішньої

допомоги, з якої €83,4 млрд — військові потреби.

На жаль, наявними є проблемні фактори у відносинах насамперед з сусідніми східноєвропейськими країнами. Зокрема, критично ускладнені відносини з Угорщиною внаслідок антиукраїнського курсу В. Орбана. Проблемним є діалог з керівництвом Словаччини, яке дистанціюється від воєнної допомоги Києву і посідає загалом відсторонену позицію щодо війни в Україні. З приходом на президентський пост правого політика К. Навроцького, на фоні зростання антиукраїнських настроїв в Польщі триває довга «пауза» у контактах на вищому рівні. Своєю чергою, перемога на жовтневих парламентських виборах в Чехії популістських сил додає невизначеності і проблемності у діалозі Києва та Праги.

Підсумовуючи події та тенденції листопада, слід відзначити проблемні і суперечливі зміни геополітичного ландшафту, зокрема: подальшу трансформацію зовнішньої політики США (у т. ч. зміцнення

американоцентризму і дистанціювання від європейських проблем), тривалу ескаляцію гібридної інтервенції росії на європейському континенті, небезпечну поляризацію світової спільноти тощо.

На цьому фоні зростає стратегічна вага і геополітичне значення переговорного процесу з припинення війни в Україні, який, на жаль, характеризується зростаючим американським тиском на Київ. У цій ситуації вирішального значення для України набуває послідовне і рішуче відстоювання власних національних інтересів, просування прийнятних принципів та параметрів справедливого і стабільного мирного врегулювання. Головною умовою цього є консолідація політичної єдності і солідарності з європейськими країнами-союзниками, забезпечення спільної воєнно-фінансової підтримки протистоянню російській агресії. З огляду на сучасні реалії, партнерство з ЄС, приєднання до євроспільноти набувають для України особливої ваги і значення, є стратегічним пріоритетом національної дипломатії.

РІШЕННЯ І ПРОЄКТИ

Стабілізація української економіки у воєнний і повоєнний періоди залишається у центрі уваги міжнародних фінансових інститутів. Так, місія Міжнародного валютного фонду (МВФ) в Україні 17 листопада [розпочала дискусії](#) з представниками української влади щодо започаткування нової програми розширеного фінансування (EFF). Раніше, у вересні, Прем'єр-міністр передала керівнику місії Фонду лист із запитом про [нову програму співпраці](#).

Чинна чотирирічна програма EFF обсягом \$15,6 млрд закінчується у 2027 р. Вона передбачала завершення війни в Україні до 2026 р.

При цьому, чинна програма передбачала сукупний обсяг зовнішнього фінансування України за участю міжнародних партнерів у розмірі \$115 млрд у базовому варіанті та \$140 млрд — у негативному, але із затягуванням війни ці показники було збільшено (відповідно до \$153 млрд і \$165 млрд). Це засвідчує, що міжнародні фінансові інститути продовжують підтримку України з врахуванням розвитку військової ситуації.

Однак, і Україна має якнайшвидше виправляти власні помилки. На чому наполягає і МВФ у [своїй реакції на розслідування НАБУ](#) про корупцію в енергетиці, зазначивши, що від антикорупційних реформ залежатиме міжнародна підтримка.

Водночас український уряд запроваджує нові форми економічного стимулювання. Зокрема, Кабінет Міністрів на засіданні 13 листопада [ухвалив](#) рішення включити до Реєстру індустріальних парків ще два нові об'єкти — «[Коростень-Подільський](#)» у м. Коростень на Житомирщині та «[Нексус Одеса](#)» на території Нерубайської територіальної громади на Одещині. Наразі у

Реєстрі індустріальних (промислових) парків налічується 109 об'єктів, більшість з яких функціонує навіть в умовах війни.

Як вказувалося, Україна зацікавлена в економічному прискоренні Європи, тому позитивною новиною є покращення економічної динаміки у Євросоюзі. За [повідомленням](#) агентства Bloomberg, Європейська комісія підвищила свій економічний прогноз для єврозони на 2025 р. За прогнозом ЄС, виробництво в блоці зросте на 1,4% і на таку ж величину в 2026 р. Звичайно, для України це велими позитивне бачення розвитку економіки ЄС, оскільки напряму впливає на спроможність партнерської підтримки. Цей прогноз відображає оптимізм щодо того, що блок краще, ніж очікувалося, переніс тарифну бурю, спричинену Президентом США Д. Трампом цього року. Незважаючи на те, що відкрита економіка Європи вразлива до торговельних воєн, ЄС має конкурентну перевагу над іншими країнами, такими як Китай та Індія, які стикаються з вищими тарифами.

Суттєвим викликом для країн Європи є пошук ресурсів для забезпечення витрат, необхідних для нарощування військового потенціалу, після того як на початку цього року члени НАТО домовилися витратити 5% ВВП на оборону. Нагадаємо, з 27 членів ЄС — 23 є членами НАТО. Ситуація ускладнюється тим, що навіть за кращої економічної динаміки ЄС проблеми з фінансуванням України залишаються, оскільки далеко не всі країни готові підтримати план використання заморожених активів росії для надання Україні репараційного кредиту.

Між тим, 13 листопада Європейський Союз оголосив, що [надасть](#) Україні черговий транш прямої бюджетної допомоги майже в €6 млрд. Гроші скерують на [відновлення](#) енергетичної інфраструктури та стабілізацію енергосистеми.

Керівництво ЄС запевнило, що Європа:

- ✓ продовжуватиме зміцнювати опір України;
- ✓ відшкодує шкоду, завдану російськими ударами, насамперед по критично важливій інфраструктурі;
- ✓ стабілізуватиме енергомережу України, експортуючи понад 2 гігавати електроенергії до України.

ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Обмеженість вітчизняної статистики (у зв'язку з очевидними причинами) надає лише фрагментарну картину діяльності промисловості країни. Натомість Міжнародні інформаційні агентства позбавлені таких обмежень і завдяки їм стан та динаміку окремих вітчизняних сфер можна оцінити точніше. Насамперед це стосується мілітарної промисловості.

За [повідомленням](#) агентства Bloomberg, Україна зараз випускає до 4 млн БПЛА щороку — від простих FPV-дронів до далекобійних комплексів. Це перетворює країну на одну з провідних у світі з виробництва дронів. (Для порівняння: США щороку виробляють близько 100 000 військових безпілотників).

Ця інформація віддзеркалює особливості діяльності мілітарної промисловості, яка, як ми вказували, зможе стати базисом відновлення вітчизняної промисловості загалом.

За даними агентства, зростання виробництва стало можливим завдяки двом чинникам: потребі швидко реагувати на російську агресію та попиту з боку країн НАТО.

Відтак, українські компанії не лише забезпечують дронами армію країни, а й [виходять на європейські ринки](#). Більше того, вони відкривають заводи в Європі, об'єднуються з партнерами в ЄС і залучають іноземні інвестиції. Завдяки досвіду війни українські інженери швидко вдосконалюють безпілотники та створюють нові моделі буквально за кілька місяців. Європейські виробники самостійно випускають дорожчу зброю в набагато менших кількостях. У агентстві також зазначили, що розвитку українського ринку дронів

допомагають кілька ключових факторів, серед них — масовість та їхня низька вартість.

Важливим фактором економічної активності є стан вітчизняної банківської системи.

У III кв. 2025 р. вітчизняні банки втретє поспіль [нарощували гривневі кредити](#), забезпечуючи основний внесок у зростання активів сектору. Протягом кварталу активніше кредитувалися приватні та окремі державні компанії. Усі групи банків наростили портфелі, найбільш динамічно — державні банки. Річний приріст був найшвидшим у сегменті довгострокових кредитів на капітальні інвестиції, тож частка довгострокових позик уперше перевищила 25%.

Попит формують переважно ринкові кредити *без державних програм підтримки*. Водночас державна підтримка сприяла видачі близько 5 млрд грн кредитів оборонно-промисловим підприємствам.

За даними НБУ, частка непрацюючих кредитів (NPL) скоротилася до 25% — мінімуму за останні 10 років. Без урахування старих проблемних кредитів державних банків цей показник становить 14,3%.

Водночас, за [даними НБУ](#), упродовж січня-жовтня 2025 р. Уряд України залучив від розміщення облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) 376,6 млрд грн, \$1,97 млрд та €643,4 млн. Загалом із початку повномасштабного вторгнення до 31 жовтня 2025 р. уряд залучив на первинних аукціонах понад 1,4 трлн грн, \$10,3 млрд та €3,1 млрд.

Як зазначають у НБУ, ефективний розвиток внутрішнього боргового ринку залишається одним із ключових інструментів забезпечення макрофінансової стійкості та альтернативою емісійному фінансуванню дефіциту бюджету.

Загальний [портфель військових облігацій](#) у власності фізичних і юридичних осіб зріс до €172,9 млрд в еквіваленті, що на 14 млрд грн більше, ніж торік. У жовтні 2025 р. Міністерство фінансів здійснило погашення військових ОВДП на суму 3,26 млрд грн та \$350 млн.

Станом на 28 жовтня 2025 р. Україна отримала \$37,1 млрд [зовнішнього фінансування](#). Основним джерелом залишається механізм

ERA, який забезпечує кредити від країн-членів G7. Їхнє погашення покривається з доходів, отриманих від управління замороженими російськими активами.

Загальна сума фінансування в межах ERA становить \$50 млрд, із яких \$29 млрд уже надійшло Україні, включно з \$28,2 млрд протягом перших десяти місяців року. Другим за обсягом джерелом підтримки є програма Ukraine Facility від Євросоюзу — \$7,3 млрд з початку року, з яких \$6,9 млрд становлять кредити, а \$0,4 млрд — гранти. Крім того, МВФ і Світовий банк надали ще \$0,9 млрд і \$0,4 млрд відповідно.

З урахуванням змін до держбюджету (збільшення витрат на €317 млрд, до €4,65 трлн), потреба у зовнішній підтримці на 2025 р. **досягне** \$46,3 млрд. За оцінками НБУ, загальний обсяг міжнародного фінансування до кінця року може сягнути \$51,5 млрд, що дозволить повністю закрити бюджетний дефіцит.

Однак, слід зазначити, що у частині фінансування поглиблюється боргова проблема, оскільки дедалі більше зростає частка кредитних ресурсів.

Зазначимо, боргове відлуння, хоча поки «законсервоване», однак може й «вибухнути». Свідченням чого є те, що рейтингове агентство Fitch Ratings 14 листопада втретє поспіль **підтвердило** рейтинг України на рівні «Restricted Default» (обмежений дефолт) для боргів у іноземній валюті.

Довгостроковий рейтинг залишатиметься на рівні «обмежений дефолт» до тих пір, поки Україна не нормалізує відносини з більшістю зовнішніх комерційних кредиторів. Наразі домовитися з держателями державних деривативів 2015 р., також відомих як ВВП-варанти, не вдається. На початку червня 2025 р. пропущено платіж на суму \$665 млн, а на початку листопада 2025 р. провалився черговий раунд переговорів щодо їхньої реструктуризації.

За даними Міністерства фінансів, у період з 16 жовтня по 5 листопада Україна провела обмежені переговори з членами спеціального

комітету (Ad Hoc Committee), до якого входять інституційні власники ВВП-варантів.

Україна запропонувала обміняти варанти на нові євробонди, однак українська пропозиція була відкинута. Своєю чергою, контрпропозиція інвесторів **виявилася неприйнятною** для України, зокрема, через значно вищі купонні ставки (від 5% до 7,75%) і коротші терміни погашення з першою суттєвою виплатою вже у 2029 р. Однак, пропозиція інвесторів загрожувала б довгостроковій борговій стійкості країни.

Своєю чергою, за повідомленням НБУ, **український бізнес** у жовтні 2025 р. загалом утримав позитивні оцінки своєї економічної діяльності попри посилення обстрілів, руйнування інфраструктури й енергодефіцит. Індекс очікувань ділової активності (ІОДА) становив 50,3 (у вересні — 50,4), тобто восьмий місяць поспіль бізнес утримує позитивні оцінки економічної активності (ІОДА НБУ залишається вище 50 пунктів).

Зазначається, що позитивні настрої **підтримували стабільність** валютного ринку, надходження міжнародної допомоги, сповільнення інфляції, активне бюджетне фінансування інфраструктури та пожвавлення споживчого попиту. Водночас на активність бізнесу тиснули енергетичні руйнування, логістичні обмеження та дефіцит робочої сили.

Однак, провідні сфери економіки — **промисловість і сфера послуг** залишаються під тиском енергетичних ризиків і високих витрат. У промисловості індекс знизився до 48,8 пунктів, а у сфері послуг — до 48,7. Обидва сектори очікують скорочення нових замовлень і збереження кадрового дефіциту, хоча оцінки щодо обсягів виробництва та наданих послуг залишаються позитивними.

Як ми неодноразово вказували, саме промисловість є визначальною для стабілізаційних процесів країни, а тому вимагає додаткової уваги для збереження позитивної динаміки. Одним з напрямів може стати збільшення мілітарних витрат (з можливістю експорту частини військової продукції).

IV. ЕНЕРГЕТИКА

БАЛАНС

Більшу частину місяця в Об'єднаній енергетичній системі України спостерігався дефіцит, спричинений сімома комбінованими російськими атаками, найбільші з яких відбулися 8, 19 і 29 листопада. Прямим наслідком пошкодження ключових об'єктів у прифронтових регіонах, передусім Харківській, Полтавській, Сумській і Чернігівській областях; підстанцій НАЕК «Енергоатом» і НЕК «Укренерго», теплових електростанцій ДТЕК та обладнання операторів системи розподілу стало запровадження з 8 листопада в більшості, а з 19 листопада — в усіх регіонах України — графіків погодинних вимкнень для 1-4 черг побутових споживачів і цілодобових обмежень потужності для промисловості. Додатково через негоду переривалося енергопостачання в шести областях (18 листопада — у 124 населених пунктах).

У звітний період базову потужність Об'єднаної енергосистеми України забезпечували дев'ять (19-28 листопада — п'ять) блоків АЕС, що генерували до 7 ГВт. Джерелами маневрової потужності були до 10 енергоблоків ТЕС і ТЕЦ, а також ГЕС і ГАЕС, які спільно виробляли 2,2-2,8 ГВт електричної енергії. Потужність станцій, що використовують відновлювані джерела, через переважно хмарну погоду становила не більше 0,8 ГВт.

Генерація на підприємствах ПрАТ «Укр-гідроенерго» у листопаді була обмежена водним ресурсом, тому залишалася на рівні 0,5 ГВт. Постачання гідроенергії здійснювалося переважно в години пікового споживання і скорочувалося до 0,3 ГВт після ворожих атак.

Частка АЕС у структурі генерації в листопаді становила 57-62%, проте зменшувалася до 50% після атак на підстанції НАЕК «Енергоатом» і НЕК «Укренерго». На ТЕС припадало до 18% виробництва енергії, ТЕЦ — до 15%, станції на ВДЕ — 8-10%, ГЕС — 5-6%. В цілому, обсяги генерації в Україні становили 9-11 ГВт щогодини (після кожної із масованих атак — 6-7 ГВт; у 2021 р. — до 17 ГВт).

За період звітності, вітчизняні споживачі **імпортували** з п'яти сусідніх держав 410 ГВт·год електричної енергії, експортували — 8 ГВт·год. З Угорщини надійшло понад 40% ресурсу.

Досягнуто згоди ENTSO-E про **збільшення** загальної пропускної спроможності імпорту в грудні з 2,1 ГВт до 2,3 ГВт. Утім, через наявні в системі організаційні обмеження (bottlenecks) цю потужність можна буде використати не більше, ніж на 55%.

Після 9 листопада експорт електричної енергії з України **не здійснювався**, хоча його максимальна дозволена потужність **становила** 0,9 ГВт. Із 1 серпня, за домовленістю між шістьма операторами системи передачі, що входять до Регіону розрахунку пропускної спроможності Східної Європи (EE CCR), її переглядають щомісячно. В **планах** уряду — збільшення експортної потужності до кінця року до 1,1 ГВт.

Запаси енергетичного вугілля на складах ТЕС і ТЕЦ зросли до 2,5 млн т. Утім, активно їх використовувати не дозволяють пошкоджені енергоблоки. Тому навіть цих резервів може виявитися достатньо для проходження всього осінньо-зимового періоду 2025-2026 рр.

Після запуску систем централізованого опалення добове споживання газу в Україні зросло до 60-65 млн куб. м. Оскільки внаслідок атак на об'єкти галузі видобуток скоротився до 30-35 млн, а з Угорщини, Польщі та Словаччини надходило щодоби не більше 20 млн куб. м газу (**загалом** за місяць — 620 млн), з 4 листопада розпочалося його використання зі сховищ (спочатку 4-8 млн куб. м, потім — 8-12 млн куб. м).

Через це українські **запаси** скоротилися на 1% порівняно з минулим місяцем (до 8,4 млрд куб. м, без урахування 4,1 млрд куб. м газу «довготривалого зберігання»; 0,6 млрд куб. м ресурсу, формально переведеного в категорію «буферний газ»; і 0,1 млрд куб. м запасів нерезидентів). Цей показник перевищує

минулорічний на 6%, проте менший, аніж у 2015–2018 рр., на 16%.

Хоча цільовий рівень у 13,2 млрд куб. м (з урахуванням технологічних обсягів) було досягнуто за декілька днів до визначеного в планах уряду 1 листопада, російські атаки зумовили потребу у формуванні страхового резерву в кількості 1,5–2,0 млрд куб. м. Оскільки наявні в Групі Нафтогаз можливості дозволяли закупити не більше 70% цих обсягів, вона підписала з Європейським інвестиційним банком грантову угоду на €127 млн (додатково до одержаних у жовтні €300 млн), а уряд виділив їй з резервного фонду державного бюджету 8,4 млрд грн.

ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

10 листопада 2025 р. Національне антикорупційне бюро України та Спеціалізована антикорупційна прокуратура повідомили про проведення ними «масштабної операції з викриття корупції у сфері енергетики». Йшлося про «високорівневу злочинну організацію», учасники якої «вибудували масштабну корупційну схему впливу на стратегічні підприємства державного сектору, зокрема НАЕК «Енергоатом». Управління ними «здійснювалося не офіційними посадовцями, а сторонніми особами, які не мали жодних формальних повноважень». Учасники організації систематично отримували неправомірну вигоду від контрагентів стратегічних підприємств, яких вони змушували сплатити «відкат» у розмірі 10–15% від вартості контракту, щоб уникнути позбавлення статусу постачальника чи блокування платежів за надані послуги або поставлену продукцію. Задokumentовано, що учасники організації передавали кошти колишньому віцепрем'єр-міністру України та узгоджували призначення на політичні посади, зокрема, міністра енергетики.

У відповідь на розслідування Президент України ініціював кадрові зміни у керівництві органів виконавчої влади, у т. ч. в Міненерго, НКРЕКП, Держатомрегулюванні та Держенергонагляді; парламент звільнив із займаних посад міністрів юстиції та енергетики, а уряд оголосив про «перезапуск» НАЕК «Енергоатом», достроково припинивши повноваження його наглядової ради та запланувавши фінансовий аудит його діяльності. Мають бути реалізовані заходи, спрямовані на оновлення складу наглядових

рад і виконавчих органів суб'єктів господарювання паливно-енергетичного комплексу. Наглядом рад, зокрема, НАК «Нафтогаз України» і ПрАТ «Укргідроенерго», доручено щомісяця інформувати Кабінет Міністрів про стан контролю діяльності виконавчих органів, дотримання антикорупційної політики, здійснення закупівель, дотримання фінансово-бюджетної дисципліни, вчинення правочинів та функціонування внутрішнього контролю.

Згадане вище, з одного боку, сприяє очищенню сектору від недобросовісних керівників, однак на деякий час ускладнює координацію робіт із забезпечення стійкого й надійного функціонування енергетичного сектору, оскільки вище керівництво зосередилося на вирішенні кадрових проблем.

ПЕРЕБІГ ОПАЛЮВАЛЬНОГО СЕЗОНУ

Опалювальний сезон розпочато на більшості територій України, але його перебіг ускладнений пошкодженнями об'єктів критичної інфраструктури через російські обстріли і, як наслідок, нестачею потужності генерації, передачі, транспортування й розподілу.

Офіційно сезон стартував 28 жовтня (для соціальних об'єктів — у середині жовтня). Рішення про конкретний час запуску централізованих систем теплопостачання ухвалювали органи місцевого самоврядування, виходячи з наявних технічних можливостей та з огляду на погодні умови (середньодобова температура повітря мала впродовж трьох днів перебувати нижче +8°C).

Наразі послугу з централізованого теплопостачання одержує більшість домогосподарств: працюють 98% котелень, що були підготовлені до початку сезону. При цьому «нижчий відсоток підключення — у південних областях, де дозволяють погодні умови». В цілому ж, за станом на 28 листопада, в Україні до мереж і систем приєднано 96% багатопокровів і 98% соціальних об'єктів.

На засіданні Антикризового енергетичного штабу підкреслено, що в уряді розглядають «різні сценарії розвитку подій, щоб забезпечити ефективне оперативне реагування. У фокусі — наявність резервів, запаси пального, безперервна робота Пунктів Незламності. Окрема увага — на фізичному захисті енергетичних об'єктів. Робота триває щодня».

Ключовою загрозою залишаються ворожі атаки, які щодня завдають шкоди енергетичній системі України, котельням, електричним і тепловим мережам, передусім у прифронтових областях. У деяких містах (Харкові, Києві, Одесі, Чернігові, Кривому Розі, Кременчуці, Фастові, Славутичі) без теплової та/чи електричної енергії час від часу опиняються десятки, якщо не сотні тисяч споживачів.

Зокрема, внаслідок атаки, що відбулася в ніч на 19 листопада, коли Хмельницька, Рівненська й Південноукраїнська АЕС **втра-тили** приєднання до високовольтних ліній, чотири з дев'яти реакторів, за командою НЕК «Укренерго», були розвантажені на 1,2 ГВт. Це спричинило аварійні вимкнення живлення майже в усіх регіонах України. Схожа проблема виникла й 8 листопада, проте тоді все **обмежилось** зменшенням генерації. Три з чотирьох призупинених 19 листопада блоків запрацювали на повну потужність лише через дев'ять днів, четвертий (ХАЕС-2) залишився недовантаженим на 200–400 МВт у зв'язку з технічними проблемами.

Ремонтні роботи, які, за вибраної росіями тактики комбінованих і регулярних ударів, потрібно вести майже безперервно, ускладнюють зношеність мереж і систем та нестачу матеріальних ресурсів, обумовлену, між іншим, великою заборгованістю учасників балансуючого ринку один перед одним і теплокомуненерго — перед постачальниками природного газу.

Серед заходів, ужитих у жовтні для досягнення поставлених урядом завдань і вирішення проблем, наявних у паливно-енергетичному комплексі, варто виокремити:

✓ **затвердження** порядку надання фінансової державної підтримки (шляхом компенсації частини основної суми боргу за кредитом) фізичним особам, які встановлюють у власних домогосподарствах генеруючі установки, що виробляють електричну енергію з альтернативних джерел. Підтримка надаватиметься у вигляді компенсації Фондом розвитку підприємництва 30% основної суми боргу за кредитами. Максимальна сума кредиту, що надається, не має перевищувати 480 тис. грн на придбання та встановлення гібридної системи електропостачання;

✓ **збільшення** статутного капіталу ДУ «Фонд енергоефективності» на 240 млн грн та оновлення його статуту з поширенням діяльності фонду на реалізацію програм у житловому секторі, зокрема, пов'язаних із відновленням зруйнованих та/чи пошкоджених будівель. Це дозволить залучити додатково €20 млн донорських коштів і профінансувати 328 проєктів, зокрема, 144 — у межах програми «Енергодім» (на 125 млн грн);

✓ **виділення** з резервного фонду державного бюджету 39,7 млн грн на здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням виникненню надзвичайної ситуації техногенного характеру, що може з'явитися у випадку припинення електропостачання об'єктами критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору Херсонської обл.;

✓ **надання** територіальним громадам Вінницької, Дніпропетровської, Полтавської і Харківської обл. 50 млн грн субвенції з державного бюджету 2025 р. у рамках проєкту «Рішення для відновлюваної енергетики (RES)»;

✓ **зняття** мінімального обмеження потужності в 1 МВт для газопоршневих і газотурбінних установок, зокрема когенераційних, блочно-модульних котелень, дизельних, бензинових і газових генераторів, установок зберігання енергії, що будуються та/чи розміщуються суб'єктами господарювання за спрощеною процедурою;

✓ **затвердження** Технічного регламенту щодо вимог до моторних альтернативних палив, що виробляють і надають на ринку для використання в двигунах внутрішнього згоряння транспортних засобів, адаптованих для таких палив (набере чинності 20 листопада 2026 р.);

✓ **затвердження** Порядку проведення моніторингу та ведення переліку органів державної влади й органів місцевого самоврядування, в яких запроваджено системи енергетичного менеджменту. Документ ухвалено з метою збирання, узагальнення та аналізу інформації про запровадження й забезпечення функціонування відповідних систем, що здійснюватиме Держенерго-ефективності;

✓ **визначення** організаційно-методологічних умов кібернетичного захисту об'єктів критичної інфраструктури, що є обов'язковими до виконання її операторами, а також власниками чи розпорядниками об'єктів критичної інформаційної інфраструктури;

✓ **підвищення** розміру компенсації для власників генераторів, які допомагатимуть у забезпеченні живлення вишок мобільних операторів під час обмежень електропостачання. Відшкодування для власників дизельних установок становитиме 172 і 197 грн/год, бензинових — 287 і 330 грн/год. Вищі ставки встановлені для 30-кілометрової зони до лінії фронту.

У Кабінеті Міністрів звітують, що:

✓ **введено** в експлуатацію 1,8 ГВт розподіленої генерації, а «нарощування потужності триває»;

✓ на ліквідацію наслідків ворожих ударів, ремонт мереж і систем у 93 прифронтових громадах додатково **виділено** 1 млрд грн;

✓ **підготовлено** до роботи понад 190 когенераційних установок і 140 блочно-модульних котелень (точніше, 194 і 147 загальною потужністю 149 і 292 МВт, відповідно, про що **повідомлялося** ще 21 жовтня);

✓ у межах «Зимової підтримки» **надано** компенсацію на оплату електроенергії понад 280 тис. родинам;

✓ **запущено** програму Держенерго-ефективності з компенсації 12% ставки за кредитами, що надають банки-партнери на підвищення енергоефективності, модернізацію систем водопостачання й генерації енергії, зокрема, з відновлюваних джерел, а також реалізацію енергосервісних проєктів;

✓ із червня 2024 р. українськими банками **профінансовано** проєкти на 32,2 млрд грн, зокрема, зі зведення 1,2 ГВт нової генерації та 484 МВт установок зберігання енергії.

Попри ці досягнення, урядом досі:

✓ не розблоковано залучення інвестицій, передусім приватних, для швидкої розбудови розподіленої генерації у великих містах, територіальних громадах і промислових районах, спрощення умов і здешевлення

приєднання вже встановлених об'єктів до мереж і систем; реалізацію сталих механізмів партнерства між бізнесом, територіальними громадами та енергетичними компаніями (через державно-приватні угоди, моделі ESCO, енергетичні кооперативи);

✓ не врегульовано кредиторську заборгованість підприємств, що займаються виробництвом, транспортуванням і постачанням теплової енергії споживачам, тоді як ціни на природний газ для таких підприємств із 1 листопада 2025 р., у супереч обіцянкам, було **піднято** на 14-17% (порівняно з жовтневими);

✓ не ухвалені «**рішення**, які дозволять людям бути впевненими, що навіть у нинішніх реаліях тепло й світло залишаться доступними». Ідеться про «комплексне рішення щодо компенсації різниці в тарифах на теплопостачання» й «мораторій на відключення водо- та електропостачання у прифронтових громадах за борги»;

✓ не продовжено строк звільнення від **оподаткування** ввізним митом і податком на додану вартість операцій із ввезення товарів, згідно із затвердженням Кабінетом Міністрів **переліком**, що поміщуються у митний режим імпорту в рамках угод, фінансування за якими здійснюється за рахунок Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

У листопаді російський агресор остаточно визначився із тактикою атак на об'єкти критичної інфраструктури України в осінньо-зимовий період 2025-2026 рр. Статистика попередніх ударів дозволяє припустити, що вони здійснюватимуться з періодичністю в 9-10 діб, із застосуванням різних засобів ураження, послідовно по різних регіонах, у нічний час. Цілями атак балістичними ракетами переважно ставатимуть обладнані захистом другого рівня підстанції НЕК «Укренерго» і НАЕК «Енергоатом», крилатими ракетами морського й повітряного базування — машинні зали ТЕС, ТЕЦ, ГЕС і ГАЕС, безпілотними літальними апаратами — особливо вразливе обладнання всіх без винятку об'єктів критичної інфраструктури. При цьому ворог концентруватиме засоби ураження різних типів для перевантаження систем протиракетної й протиповітряної оборони і збільшуватиме тривалість атак,

щоб ускладнити роботу операторів сил оборони й мобільних вогневих груп.

Головною метою агресора залишатиметься поділ енергетичної системи України навпіл, по Дніпру, з одночасним відокремленням від неї периферійних підсистем, передусім тих, функціонування яких забезпечують одна-дві великі ТЕС чи ТЕЦ.

Хоча в перервах між російськими атаками енергетики відновлюватимуть пошкоджені об'єкти, 10 діб для повноцінного ремонту та/чи заміни великого обладнання недостатньо, особливо коли йдеться про енергоблоки ТЕС і ТЕЦ, головні, розподільні чи опорні підстанції. Тому, навіть у разі зняття організаційних обмежень на імпорту, нестача потужності генерації, передачі й розподілу в Об'єднаній енергетичній системі України, передусім на Лівобережжі, поступово зростатиме.

Осінні атаки ворога наочно продемонстрували, що забезпечити **готовність** до сезону 17,6 ГВт потужності чи наявність у сховищах 13,2 млрд куб. м газу недостатньо, варто відмовитися від хибної тактики «пережити чергову зиму, що буде важчою за попередню».

Проте у фокусі уваги уряду **залишається переважно** «наявність резервів, запаси пального, безперервна робота Пунктів Незламності», а згадуване «ефективне оперативне реагування» полягає не у виробленні дієвої безпекової політики, а створенні все нових «антикризових штабів» (тепер і в регіонах).

Зосередження зусиль уряду на постійній відбудові ТЕС і ТЕЦ та створенні запасів і резервів за нормативами мирного часу є програвною стратегією.

Сформоване російськими ударами зростання дефіциту потужності Об'єднаної енергетичної системи України можна зупинити, лише якщо:

✓ наситити її 500+ малими енергетичними установками, переважно когенераційними, із гарантованою потужністю >1-10 (100) МВт, що працюють на місцевому паливі, об'єднані в системи розподілу мікро grid на базі «розумних мереж» і приєднані до об'єднаної системи як елементи ринку допоміжних послуг;

✓ забезпечити реальне, а не **фіктивне** спрощення будівництва, розміщення, введення в експлуатацію газопоршневих і газотурбінних установок, зокрема когенераційних, а також процедур приєднання цього та іншого енергетичного обладнання до електричних, газових і теплових мереж;

✓ відновити роботу всіх енергетичних об'єктів, зокрема міні- ГЕС, ТЕС і ТЕЦ малої продуктивності, що забезпечували раніше потреби підприємств і були зупинені через неефективність, нестачу пального, ухвали суду тощо, з їхнім приєднанням до систем розподілу за поданням військових адміністрацій;

✓ скоротити переліки захищених споживачів, дві третини яких не є підприємствами критичної інфраструктури;

✓ стимулювати територіальні громади, бюджетні установи та організації до забезпечення енергетичної автономності, а не закупівлі фотоелектричних панелей та енергетичного сепаратизму;

✓ гарантувати платоспроможність всіх учасників формування цінності енергії, що уможливить належне функціонування систем передачі й розподілу на всіх енергетичних ринках;

✓ спрямувати кошти міжнародних партнерів не тільки на придбання природного газу, а також на закупівлю, введення в експлуатацію, приєднання до мереж і систем 1,4 ГВт високотехнологічних електростанцій, 1,1 ГВт установок на біопаливі і 0,8 ГВт систем зберігання енергії.

V.

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Український ринок праці входить у фазу структурного дефіциту кадрів. Компанії вже зараз стикаються з нестачею робітничих спеціальностей, інженерів, фахівців, яких бракує через мобілізацію та міграцію. За даними Державної служби зайнятості, станом на 1 жовтня в Україні налічується 143 тис. пошукачів роботи, з яких лише 93 тис. мають статус безробітних. На кожного безробітного припадає понад дві вакансії: на Єдиному порталі їх уже 240 000. Бізнес готовий платити більше, але не може знайти людей.

У зв'язку з цим, Кабінет Міністрів ухвалив постанову про створення цифрової екосистеми зайнятості «Обрій», яка буде інтегрована в застосунок і на портал «Дія».

Цифрова екосистема зайнятості «Обрій» — це державна платформа (сервіс), що покликана комплексно забезпечити потреби ринку праці України, об'єднуючи різні інструменти для пошуку роботи, підбору кадрів, навчання та розвитку компетенцій. Фактично, це перша спроба держави створити єдиний реєстр усіх громадян, які не працюють офіційно, та повернути їх на ринок праці.

З 1 січня 2026 р. система почне автоматично формувати профілі людей, за яких не сплачувався ЄСВ протягом двох місяців. Дані будуть надходити з Пенсійного фонду, Держстату, Мінсоцполітики та освітніх реєстрів. Запуск «Обрію» — це великий крок до цифровізації ринку праці. Робота «Обрію» залежатиме від інтеграції даних та роботи штучного інтелекту, а система працюватиме за принципом автоматичної перевірки. Основні складові та функції «Обрію» полягатимуть в наступному:

1. Пошук роботи та рекрутинг:

- ✓ Платформа дозволяє громадянам створювати профілі, розміщувати резюме і шукати вакансії як у державному секторі, так і в приватному бізнесі.

- ✓ Для роботодавців є можливість автоматизованого підбору кандидатів, відстеження заявок та статистики ринку праці.

2. Цифрове навчання та розвиток компетенцій:

- ✓ «Обрій» інтегрує онлайн-курси та програми професійної перепідготовки, спрямовані на підвищення кваліфікації та адаптацію до сучасних потреб ринку праці.
- ✓ Особлива увага приділяється вимушеним мігрантам та внутрішньо переміщеним особам, які потребують швидкої перекваліфікації або працевлаштування.

3. Аналітика та ринок праці:

- ✓ Платформа збирає дані про вакансії, навички, попит на професії та динаміку зайнятості, що дозволяє державним органам і роботодавцям ухвалювати обґрунтовані рішення.

4. Інтеграція з держпослугами:

- ✓ «Обрій» пов'язує сервіс з іншими державними платформами (наприклад, для реєстрації безробітних, отримання допомоги по безробіттю, державних грантів на навчання), створюючи єдину цифрову екосистему зайнятості.
- ✓ Перші 2 роки платформу тестуватимуть без участі роботодавців. Надалі «Обрій» може стати найбільшим кадровим ресурсом країни з деталізованою аналітикою щодо дефіцитних спеціальностей у кожному регіоні. Хоча висловлюються і деякі побоювання, що новий цифровий сервіс «Обрій» може пожвавити ринок праці України, але водночас стати інструментом тиску на громадян, які можуть працювати, але не бажають цього.

Президент України підписав [закон про Єдину інформаційну систему соціальної сфери](#) (ЄІССС), спрямований на автоматизацію процесів надання соціальної підтримки та посилення захисту персональних даних громадян № 4607-ІХ (законопроект №11377). Закон покликаний замінити десятки існуючих розрізнених систем, що функціонували раніше, [часто застарілих](#). Метою є створення інтегрованого довідково-інформаційного середовища, яке об'єднає всі електронні інформаційні ресурси соціальної сфери: державні реєстри, бази даних і сервіси соціального захисту. Закон встановлює правові та організаційні засади функціонування Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС), в якій передбачено централізоване збирання, обробку, збереження та облік електронних даних про всіх отримувачів соціальної підтримки. Система має забезпечити стандартизацію даних, міжреєстрову взаємодію, а також прозорість і доступність соціальних послуг.

Також вона має централізовано збирати, зберігати, обробляти та вести облік даних

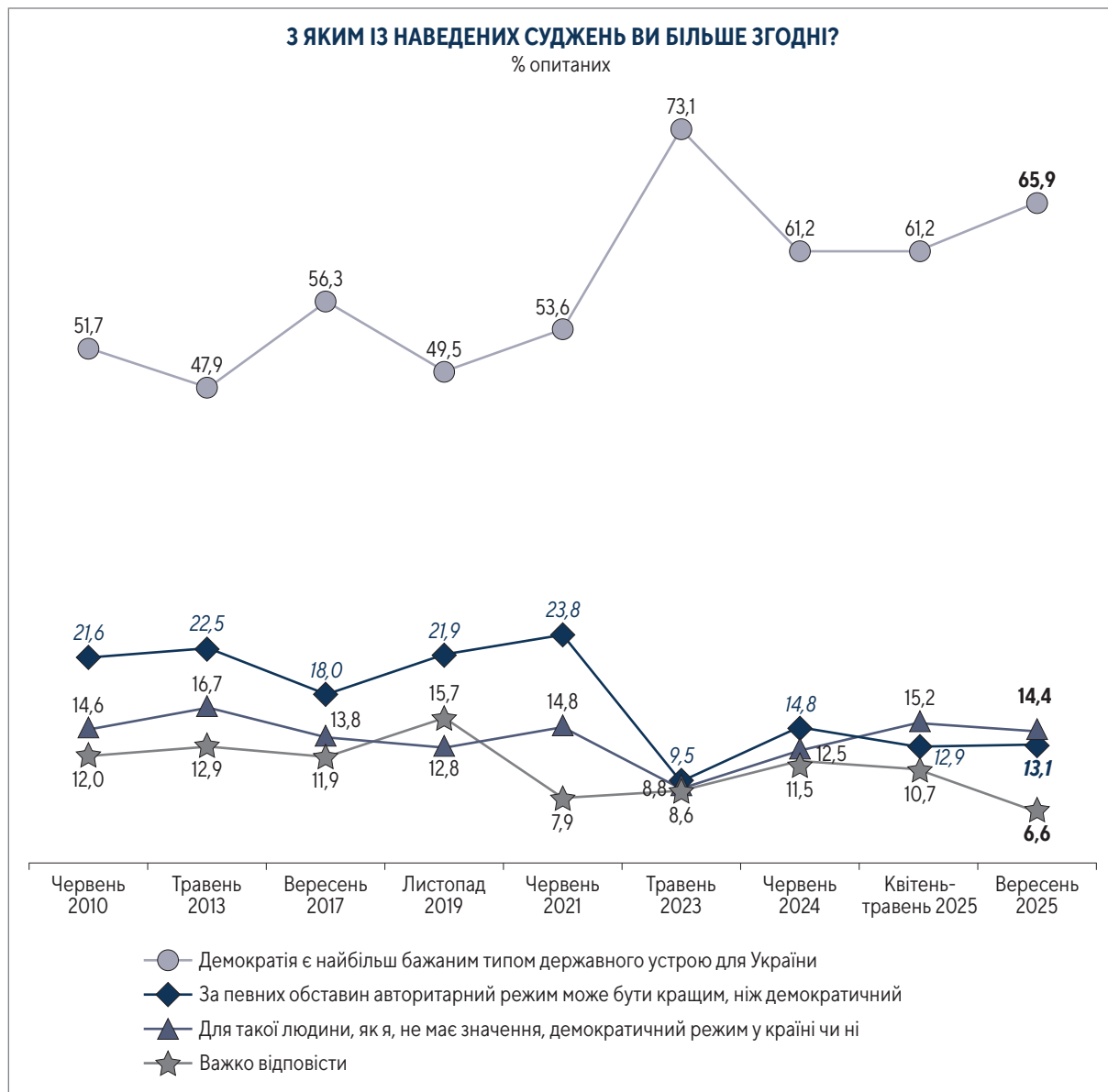
про всіх, хто має право отримувати або отримує [соціальну підтримку](#). Серед ключових змін: об'єднання понад тридцяти наявних реєстрів і баз даних соціальної сфери; усунення дублювання виплат та помилок у даних, що часто призводять до зайвих перевірок чи неправомірних затримок; створення «соціальної історії» кожної особи, аналогічної до медичної картки, яка даватиме можливість відстежувати всі надані форми соціальної підтримки; а також підвищення операційної ефективності через автоматизацію процедур.

Закон також передбачає обов'язкове використання ЄІССС для органів місцевого самоврядування і державної влади під час надання соціальних послуг; чітко прописані функції суб'єктів системи (центральні органи виконавчої влади, місцеві адміністрації, надавачі підтримки з повноваженнями у сфері захисту прав отримувачів соціальної підтримки). Є норми, які зобов'язують адаптувати інтерфейси системи під потреби людей з інвалідністю.

Ухвалення Закону про Єдину інформаційну систему соціальної сфери має низку переваг: він уніфікує дані, спрощує доступ до соціальних послуг, мінімізує дублювання інформації та покращує таргетування допомоги завдяки більш точним даним і автоматизованим перевіркам. Водночас закон несе й ризики: централізація великих масивів чутливих даних підвищує вимоги до кібербезпеки, існує загроза технічних збоїв або зловживань доступом, а також ризик посилення цифрової нерівності для людей, які не мають навичок чи можливостей користуватися електронними сервісами.

VI.

ПОЗИЦІЇ ГРОМАДЯН З АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ¹

¹ Результати соціологічного опитування, що проводилося соціологічною службою Центру Разумкова спільно з Київським Безпековим Форумом з 12 по 17 вересня 2025 р.

Опитування методом face-to-face проводилося у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській, Чернівецькій обл. та м. Києві – лише на тих територіях, що контролюються урядом України та на яких не ведуться бойові дії.

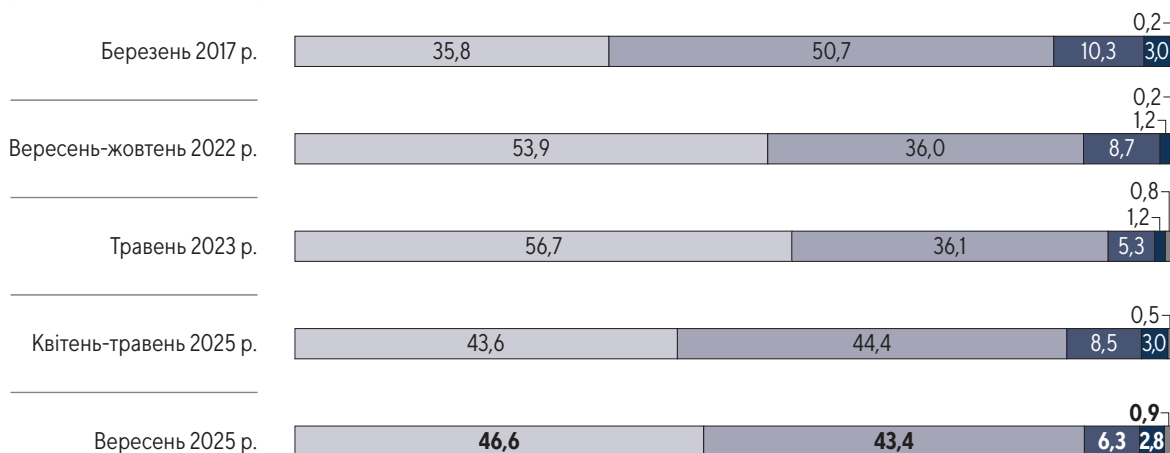
Опитування проводилося за стратифікованою багатоступеневою вибіркою із застосуванням випадкового відбору на перших етапах формування вибірки та квотного методу відбору респондентів на заключному етапі (коли здійснювався відбір респондентів за статеві-віковими квотами). Структура вибіркової сукупності відтворює демографічну структуру дорослого населення територій, на яких проводилося опитування, станом на початок 2022 р. (за віком, статтю, типом поселення).

Опитано 1 210 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,9%. Разом з тим, додаткові систематичні відхилення вибірки можуть бути зумовлені наслідками російської агресії, зокрема, вимушеною евакуацією мільйонів громадян.

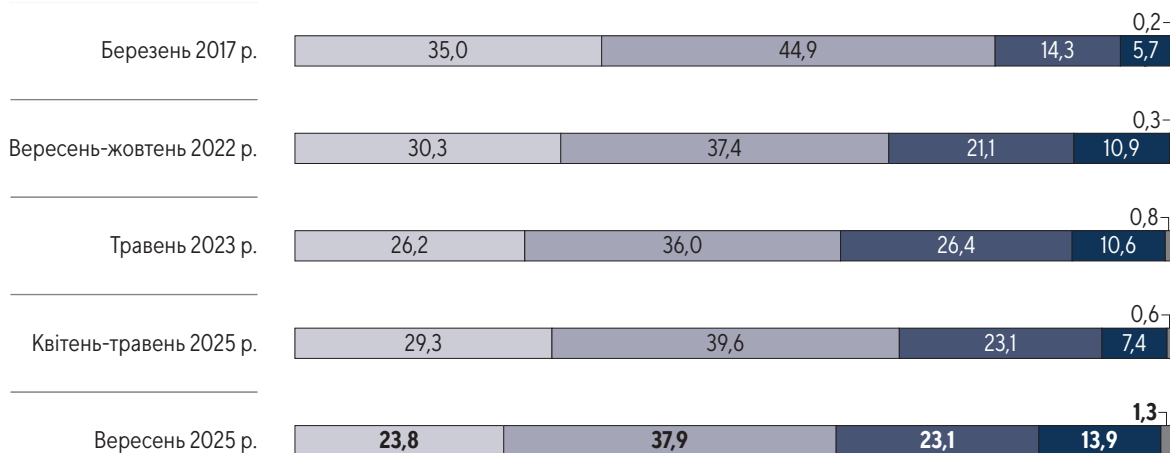
НАСКІЛЬКИ ТАКІ ТИПИ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ ХОРОШІ ДЛЯ НАШОЇ КРАЇНИ?

% опитаних

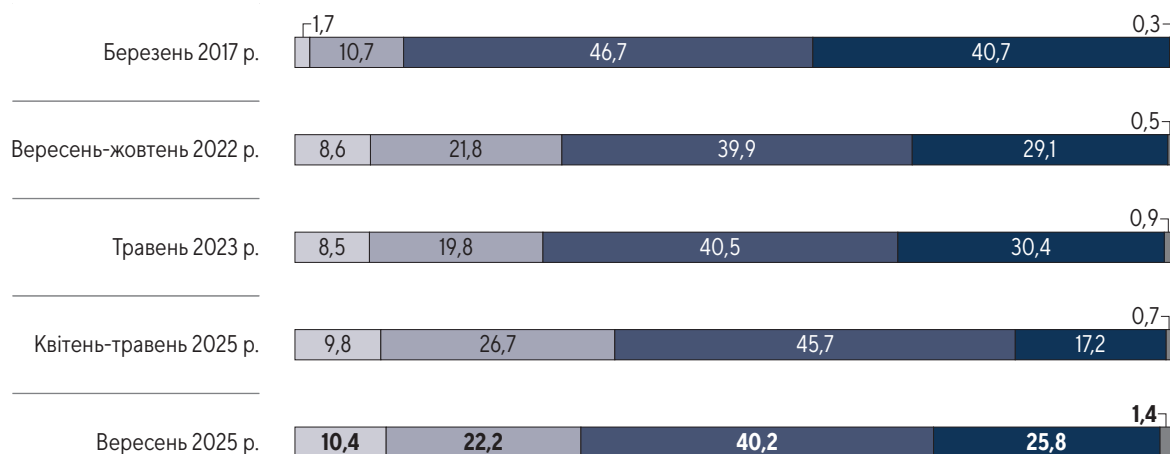
Демократична політична система

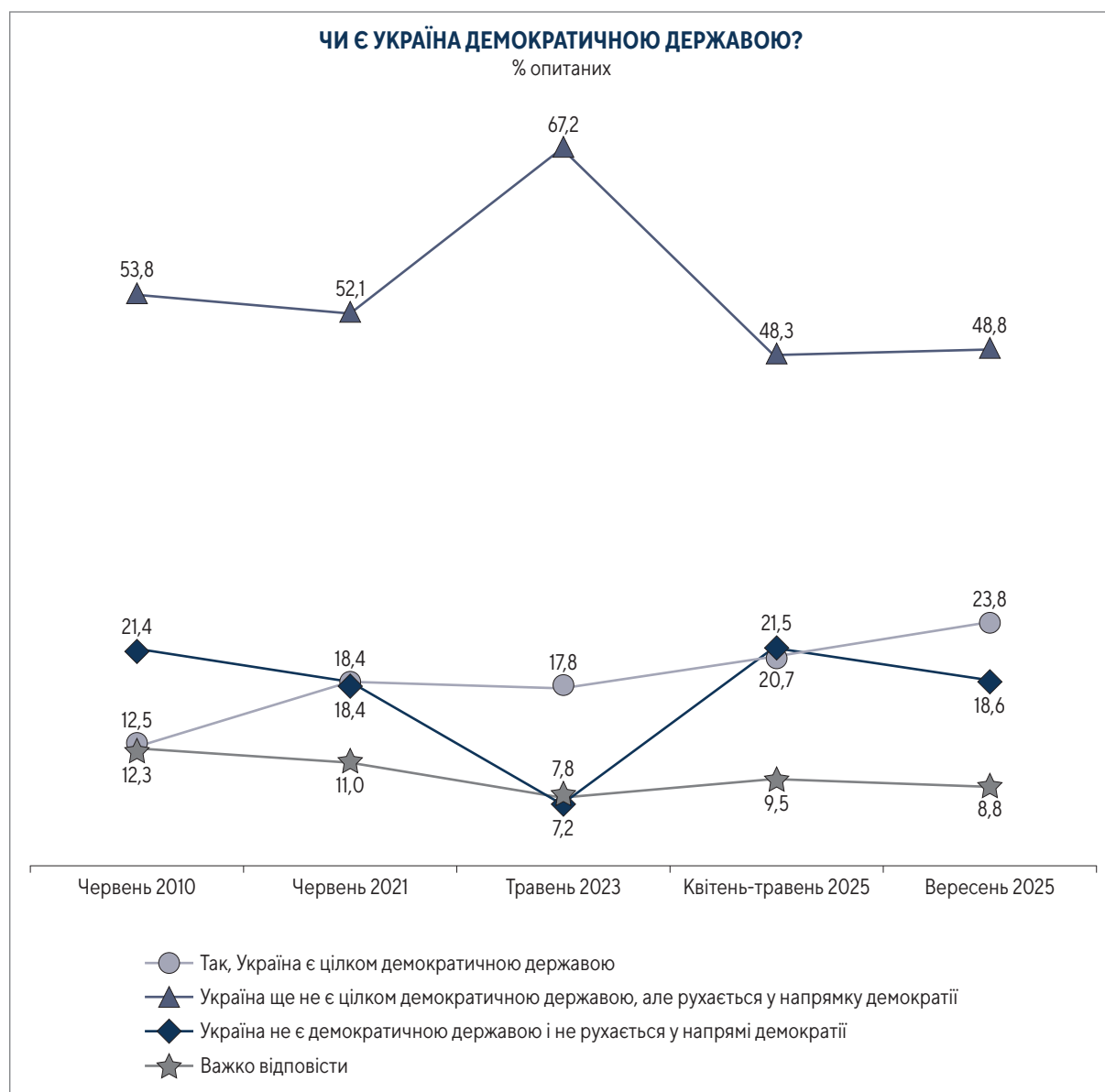
Сильний лідер, незалежний від парламенту і виборів

Правлять військові або військовий режим

□ Дуже хороша □ Швидше хороша ■ Швидше погана ■ Дуже погана □ Не відповіли

Над номером працювали:

Колектив авторів: Ю. Якименко (керівник проєкту), А. Биченко, О. Мельник, М. Міщенко, М. Пашков, О. Пищуліна, В. Омельченко, Г. Рябцев, П. Стецюк, М. Сунгуровський, В. Юрчишин, Л. Бондаренко.

Редакційно-видавничий відділ: З. Міщенья, О. Шаповал, Т. Овсяник.

Фото обкладинки: УНІАН, <https://www.unian.ua/war/odesa-novini-sogodni-chim-rosiyani-zavdali-smertonosniy-udar-po-mistu-novini-odesi-12574278.html>

Наша адреса:

01032, м. Київ, бул. Тараса Шевченка, 33Б, 7-й поверх

Телефон: (38 044) 201-11-98

Факс: (38 044) 201-11-99

е-mail: info@razumkov.org.ua

Вебсторінка: www.razumkov.org.ua

